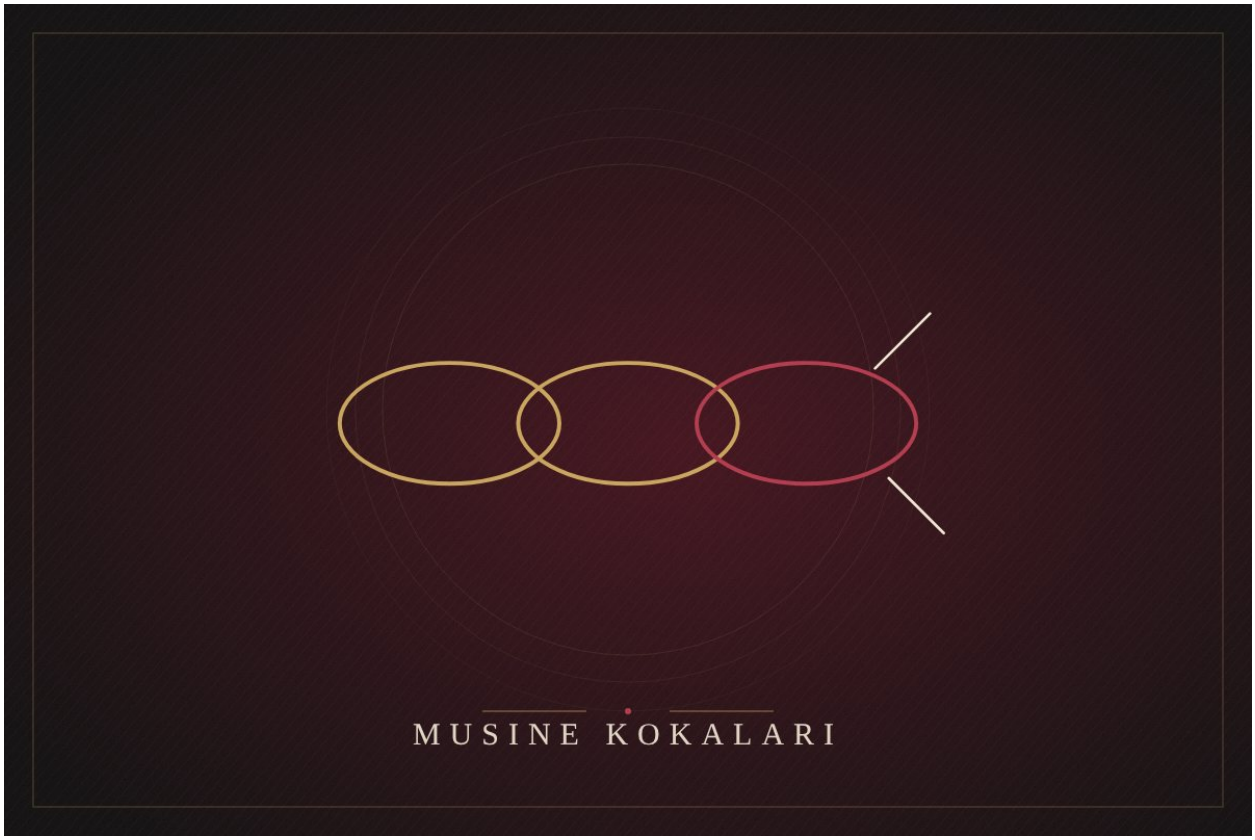
Trashëgimia

Musine Kokalari: shkrimtarja që nuk heshti

Libri i parë i një gruaje të botuar në Shqipëri, Partia Socialdemokrate e vitit 1943 dhe 37 vjet burg e internim

3 nëntor 2026 / 3 min lexim

Ilustrim origjinal i redaksisë lexoshpejt. Nuk është fotografi ose objekt historik.

Musine Kokalari lindi më 10 shkurt 1917 në Adana, në Turqinë e sotme. Kur ishte tre vjeç, familja u kthye në Shqipëri dhe u vendos në Gjirokastër, qyteti i prindërve të saj. Atje, mes shtëpive prej guri dhe tregimeve të grave të moshuara, u formua ndjeshmëria e saj letrare.

Studimet dhe libri i parë

Studioi në Tiranë deri në vitin 1937 dhe në vitin 1938 shkoi në Romë, në universitetin La Sapienza. Atje punoi për një tezë doktorale për Naim Frashërin. Në vitin 1939 shkroi, dhe

në vitin 1941 botoi në Tiranë, librin *Siç më thotë nënua plakë*, një përmbledhje tregimesh në dialektin e Gjirokastrës, të ndërtuara mbi rrëfimet e grave të qytetit. Ky libër konsiderohet vepra e parë letrare e një gruaje e botuar në Shqipëri.

Politika

Në vitin 1943, gjatë luftës, Kokalari themeloi Partinë Socialdemokrate të Shqipërisë. Po atë vit ishte ndër themelueset e revistës për gra *Shqiptarja e Re*. Ajo besonte në një Shqipëri demokratike, me liri shtypi, me zgjedhje të lira dhe me të drejta për gratë. Më 12 nëntor 1944, dy vëllezërit e saj, Mumtazi dhe Vejsimi, u ekzekutuan pa gjyq nga komunistët.

> *I morën lirinë, i morën vëllezërit dhe i morën penën. Por nuk arritën t'ia merrnin zërin që kishte lënë në libër.*

Gjyqi

Më 17 janar 1946, Musine Kokalari u arrestua. Më 2 korrik 1946, një gjykatë ushtarake në Tiranë e dënoi me 20 vjet burg si «sabotatore» dhe «armike e popullit». Regjimi e shihte si kundërshtare sepse kërkonte pluralizëm politik dhe zgjedhje të lira.

Burgu dhe internimi

Kaloi 18 vjet në burgun e Burrelit. Nga viti 1964 u internua në Rrëshen, ku jetoi edhe 19 vjet të tjera, duke punuar si fshesare rrugësh. Nuk i lejuan kurrë më të shkruante e të botonte. Në vitin 1960, Komiteti i Tre, paraardhës i komitetit të PEN International për shkrimtarët e burgosur, e përfshiu në listën e parë të 30 shkrimtarëve të burgosur në botë.

Musine Kokalari vdiq në Rrëshen më 13 gusht 1983, në varfëri të skajshme, pas një sëmundjeje të shkurtër me kancer.

Kujtimi

Në vitin 1993, pas rënies së diktaturës, u shpall pas vdekjes «Martire e Demokracisë», dhe një shkollë në Tiranë mori emrin e saj. Shtëpia e saj në Gjirokastër u kthye në muze. Sot, studiuesit dhe lexuesit po rizbulojnë si veprën e saj letrare, ashtu edhe idetë e saj politike.

Si ta lexoni

Nëse e gjeni, lexoni disa tregime nga *Siç më thotë nënua plakë*. Do të dëgjoni zërin e grave të Gjirokastrës së viteve '30, me humorin, mençurinë dhe dhimbjen e tyre. Dhe mendoni

se autorja e tyre kaloi 37 vjet pa iu lejuar të shkruante asnjë faqe tjetër.

Burimet

Musine Kokalari. Wikipedia

PEN International. PEN case: Musine Kokalari. pen100archive.org

The Conversation (2017). Musine Kokalari: a lost story of defiance in the face of political oppression. theconversation.com

Lexoje në internet: https://www.lexoshpejt.com/artikull/musine-kokalari